

Dagens ord

Her finder du en oversigt med 24 udvalgte ord fra bogen *"Rumlebum – et juleeventyr"* af Sif Bas og Mette Bærback Bas. Der er et ord fra hvert afsnit med tilhørende ordforklaringer. På de efterfølgende sider er der et ord på hver side, som kan udskrives og sættes op på tavlen eller vises på skærmen i klassen.

Ordforklaringerne passer til indskolingens.

1. Mesterstykke

Definition: Noget, som er fremragende lavet. Noget, som er lavet af en mester. Man kan også sige "et mesterværk".

Uddybende: I gamle dage skulle en håndværker lave et mesterstykke for at blive håndværksmester.

Fra bogen: *"Det ender med at blive et mesterstykke af en plan."*

2. Bevares

Definition: Et fast udtryk man siger for at imødekomme en indvending. Man kan også sige "ganske vist eller jo-jo da".

Uddybende: Det kommer af udtrykket "Gud bevare os".

Fra bogen: *"Bevares, med tiden er Rumlebum blevet ganske glad for børnene."*

3. Behændigt

Definition: At gøre noget på en ubesværet og nem måde. Man kan også sige "fiks på fingrene eller fingernem".

Uddybende: Ordet kommer fra tysk og betyder "ved hånden".

Fra bogen: *"Behændigt tager han alle underbukserne og binder dem sammen til en lang underbuksepølse."*

4. Slagværk og urværk

Definition: Et slagværk er en mekanisme med tandhjul og fjedre i et ur, som får uret til at slå. Urværket er den mekanisme, der får urets visere til at bevæge sig.

Uddybende: Man kan være præcis som et urværk. Det betyder, at man altid kommer til tiden.

Fra bogen: *"Derfor trækker de ikke slagværket op. Kun urværket."*

5. På afveje

Definition: At man befinder sig på det forkerte sted, i forhold til hvor man burde være. Man kan også sige "på den gale vej".

Uddybende: I gamle dage kaldte man det en vildvej, hvis man var kommet bort fra den rette vej. Så var man gået vild.

Fra bogen: *"Biler, skolebusser og lastbiler lå som pebernødder på afveje i den risengrødshvide sne."*

6. Art

Definition: En gruppe af ens dyr eller planter. Man kan også sige "slags eller type".

Uddybende: I biologien bruges arter til at inddele dyr og planter i ens grupper, så man bedre kan forstå dem.

Fra bogen: *"Hamsterne siger: Hey, vores art er altså i familie med rotter."*

7. Slukøret

Definition: At være skamfuld eller nedslået pga. skyldfølelse eller skuffelse. Man kan også sige "skuffet".

Uddybende: Ordet kommer fra tysk og betyder "med hængende ører".

Fra bogen: *"Slukøret går Rumlebum tilbage til bilen."*

8. Nissesabotage

Definition: En ødelæggende handling. Man kan også sige "hærværk".

Uddybende: I krig er sabotage er en måde at vise sin modstand på og ødelægge fjendens ting.

Fra bogen: *"Måske kunne det være på sin plads med noget god gammeldags nissesabotage?"*

9. Juleskik

Definition: En skik er en måde at opføre sig på til en særlig anledning, f.eks. til jul. Man kan også sige "tradition".

Uddybende: Der findes også et ord, der hedder uskik. Det betyder det modsatte, nemlig at man opfører sig upassende eller uhøfligt.

Fra bogen: *"Bogen fortæller om alle de gamle juleskikke."*

10. Sætternisse

Definition: En sætter er en person i gamle dage, der satte bogstaverne op, så man kunne trykke dem i en avis.

Uddybende: Hvis man kommer til at skrive forkert, siger man nogle gange, at sætternissen har været på spil.

Fra bogen: *"Rumlebum kender en sætternisse, der samler på gamle fotografiapparater."*

11. Hjulmager

Definition: En håndværker, der fremstiller hjul til biler.

Uddybende: Bedstefaren i bogen kan godt lide at lege med ordene. Han siger, at han har været hos julemanden på julmagervej. Men i virkeligheden mener han hjul – ikke jul.

Fra bogen: *"Bedstefar fortæller, at han har været hos julemanden på Julmagervej og fået vinterdæk på."*

12. Tummelumsk

Definition: At man er blevet rundtosset eller forvirret. Man kan også sige "ør".

Uddybende: Det kommer af ordet tumble om, som betyder, at man vælter eller falder.

Fra bogen: *"Nisseline bliver slynget rundt i vaskemaskinen, indtil hun er helt tummelumst i hovedet."*

13. Balstyrisk

Definition: At man bliver vild og svær at styre.

Uddybende: Det har altså ikke noget at gøre med et dansebal.

Men bal er et gammelt tysk ord for dårlig. Så det betyder, at man er dårlig til at styre sig selv. Lige som Vaks, når han kan dufte hamsterungerne i Rumlebums nissehue.

Fra bogen: *"Og kan Rumlebum måske gøre for, at hunden bliver helt balstyrisk nede for enden af trappen?"*

14. Fæstningsby

Definition: En fæstning er en måde at beskytte en by eller en borg på, så fjenden ikke kan komme ind. F.eks. med voldgrave eller høje mure.

Uddybende: I Fredericia var der mange krige i gamle dage, og derfor byggede indbyggerne volde for at beskytte sig. Det var nogle zigzag-formede bakker, som var svære for fjenden at komme over.

Fra bogen: *"I gamle dage var Fredericia en fæstningsby, og derfor byggede man volde rundt om byen."*

15. **Vig**

Definition: En vig er en runding på en strand eller kyst. Man kan også sige "krumning".

Uddybende: At vige er at flytte sig for at undgå noget eller for at give plads. F.eks. når biler har vigepligt og skal holde tilbage for cyklister eller gående.

Fra bogen: *"Menneskerne synes også, at solskinnet skal nydes, så de aftaler at tage ud til vigen for at blive rusket igennem af blæsevejret."*

16. **Nedlukning**

Definition: Nedlukning betyder at lukke noget ned. At man stopper med noget.

Uddybende: Dengang bogen blev skrevet, var der en pandemi med corona-sygdom i Danmark, så skolerne lukkede ned, og børnene skulle være derhjemme, så de ikke kunne blive smittet med corona.

Fra bogen: *"Det er første dag med hjemmeskole på grund af nedlukning."*

17. **Lyskegle**

Definition: En lyskegle er den form, lys har når det kommer ud af f.eks. en lommelygte.

Uddybende: En kegleform er en rund form, der er smal i den ene ende og bred i den anden. Som en trafikkegle eller en nissehue.

Fra bogen: *"Lommelygtens lyskegle fejer hen over gulvet på Sofas værelse."*

18. **Fødegård**

Definition: En fødegård er den gård, hvor man er født.

Uddybende: På landet går bondegårdene i arv fra forældre til børn. I gamle dage var det fra far til søn. Så kaldte man det for sin "fædrene gård".

Fra bogen: *"På væggen hænger et flot billede af skovnissens fødegård på Nordmors."*

19. **Advent**

Definition: En periode, som strækker sig over de fire søndage før jul.

Uddybende: Ordet kommer af det latinske ord adventus, som betyder ankomst. Vi tæller ned til juleaften, hvor Jesus blev født og ankom på jorden.

Fra bogen: *"Moar – det er advent i dag, og vi skal tænde adventskransen."*

20. **Rottesyge**

Definition: Rottesyge er en sygdom, som kommer fra rotter.

Uddybende: Hunde kan godt få sygdommen. Men heldigvis vaccinerer vi hunde mod rottesyge, så det er meget sjældent, en hund får rottesyge. Hvis den får rottesyge, kan dyrlægen helbrede hunden igen.

Fra bogen: *"Hvis han er ekstra heldig, vil rotten måske bide hunden, og det kan give hunden rottesyge."*

21. **Isse**

Definition: Issen er den øverste del af hovedet.

Uddybende: Hvis nogen er skaldet, så kan man tale om en skaldet isse. Hvis nogen siger, at de er kolde fra isse til tå, så betyder det, at de fryser over hele kroppen.

Fra bogen: *"Han mærker, hvordan ørerne blive røde, og nissehuen letter en lille smule fra issen."*

22. **Betuttet**

Definition: At man ikke ved, hvad man skal gøre.

Uddybende: Samtidig er man ængstelig og lidt forvirret og usikker og føler sig måske lidt fortabt.

Fra bogen: *"Betuttet sidder han og lytter til, hvad moren og børnene snakker om."*

23. **Ondulere**

Definition: At behandle nogen på en voldsom måde.

Uddybende: Ordet ondolere betyder faktisk at lave bølger. I gamle dage gik damerne gik til frisør og fik en ondulation, det vil sige at de fik krøller i håret.

Fra bogen: *"Vaks fik heldigvis ikke rottesyge, da efter han ondulerede rotten i juletræet."*

24. **Forstenet**

Definition: At være stiv som en sten. Eller at blive omdannet til sten.

Uddybende: Måske kender du forstenede søpindsvin? Det er dyr, som er blevet til sten efter at have ligget i sand, mudder og jord i mange millioner år.

Fra bogen: *"Sif står som forstenet. For nu har hun fået sit største juleønske opfyldt: Hun har fået Rumlebum at se."*

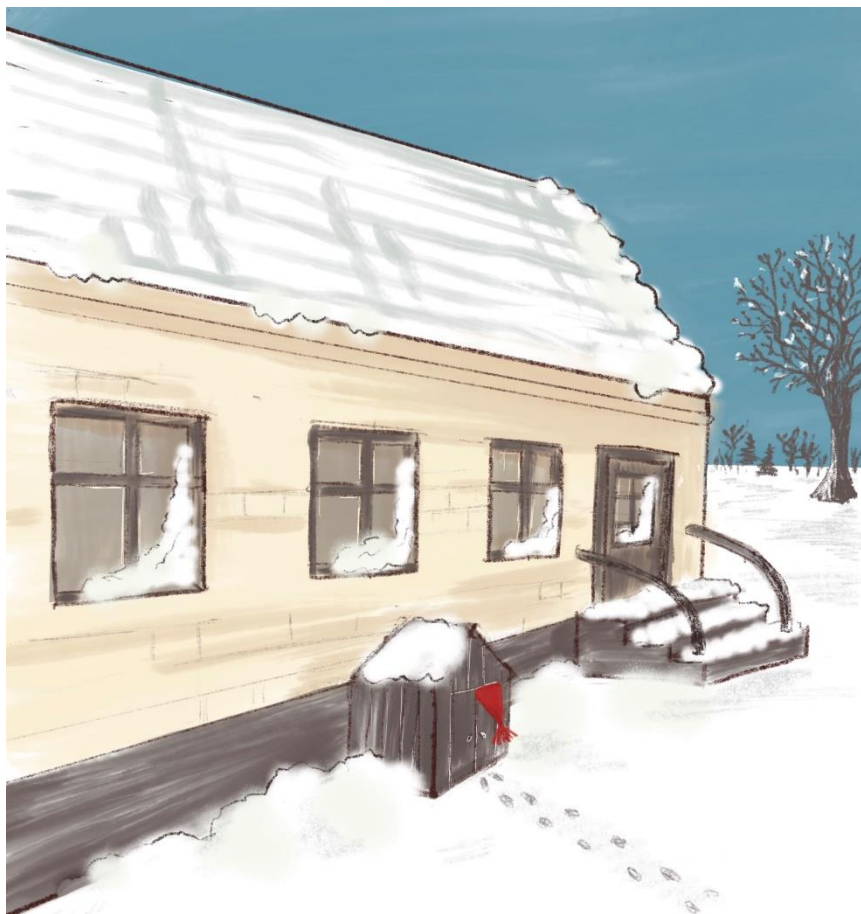
1. Dagens ord: **Mesterstykke**

Noget, som er fremragende lavet. Noget, som er lavet af en mester.

Man kan også sige "et mesterværk".

I gamle dage skulle en håndværker lave et mesterstykke for at blive håndværksmester.

Fra bogen: "*Det ender med at blive et mesterstykke af en plan.*"

2. Dagens ord: **Bevares**

Et fast udtryk man siger for at imødekomme en indvending.

Man kan også sige "ganske vist eller jo-jo da".

Det kommer af udtrykket "Gud bevare os".

Fra bogen: "*Bevares, med tiden er Rumlebum blevet ganske glad for børnene.*"

3. Dagens ord: **Behændigt**

Betyder at gøre noget på en ubesværet og nem måde.

Man kan også sige "fiks på fingrene eller fingernem".

Ordet kommer fra tysk og betyder "ved hånden".

Fra bogen: "*Behændigt tager han alle underbukserne og binder dem sammen til en lang underbuksepølse.*"

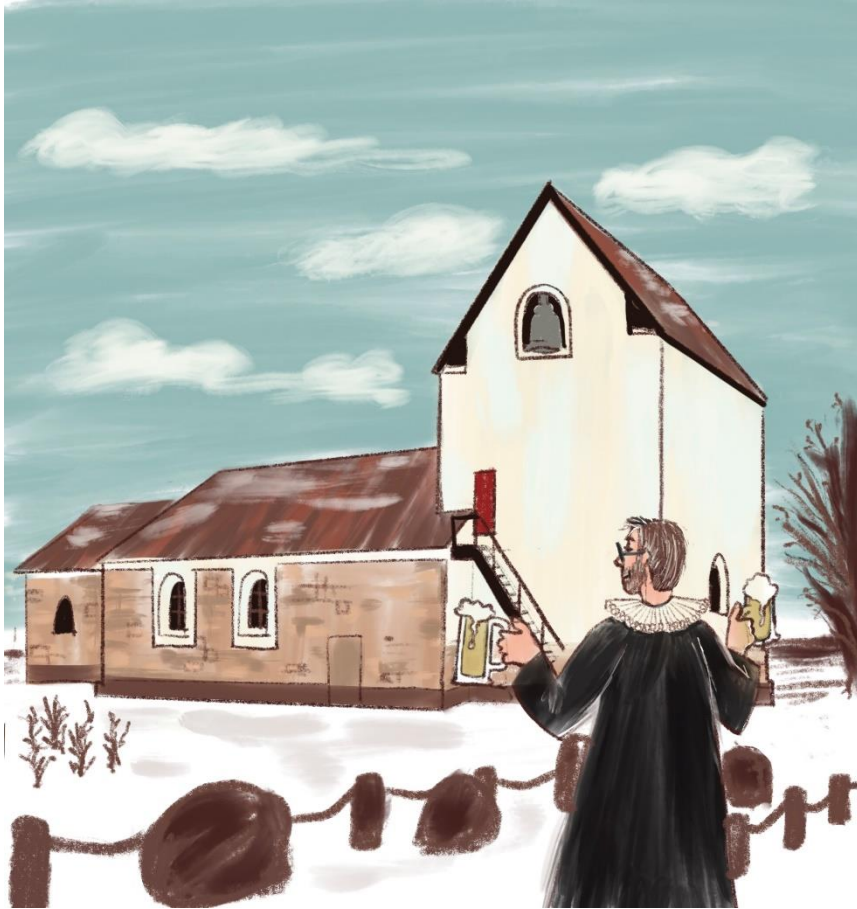
4. Dagens ord: **Slagværk og urværk**

Et slagværk er en mekanisme med tandhjul og fjedre i et ur, som får uret til at slå. Urværket er den mekanisme, der får urets visere til at bevæge sig.

Man kan være præcis som et urværk. Det betyder, at man altid kommer til tiden.

Fra bogen: *"Derfor trækker de ikke slagværket op. Kun urværket."*

5. Dagens ord: På afveje

At man befinder sig på det forkerte sted, i forhold til hvor man burde være.

Man kan også sige "på den gale vej".

I gamle dage kaldte man det en vildvej, hvis man var kommet bort fra den rette vej. Så var man gået vild.

Fra bogen: *"Biler, skolebusser og lastbiler lå som pebernødder på afveje i den risengrødshvide sne."*

6. Dagens ord: **Art**

En gruppe af ens dyr eller planter.

Man kan også sige "slags eller type".

I biologien bruges arter til at inddele dyr og planter i ens grupper, så man bedre kan forstå dem.

Fra bogen: *"Hamsterne siger: Hey, vores art er altså i familie med rotter."*

7. Dagens ord: **Slukøret**

Betyder at være skamfuld eller nedslået pga. skyldfølelse eller skuffelse.

Man kan også sige "skuffet".

Ordet kommer fra tysk og betyder "med hængende ører".

Fra bogen: "*Slukøret går Rumlebum tilbage til bilen.*"

8. Dagens ord: **Nisse- sabotage**

En ødelæggende handling.

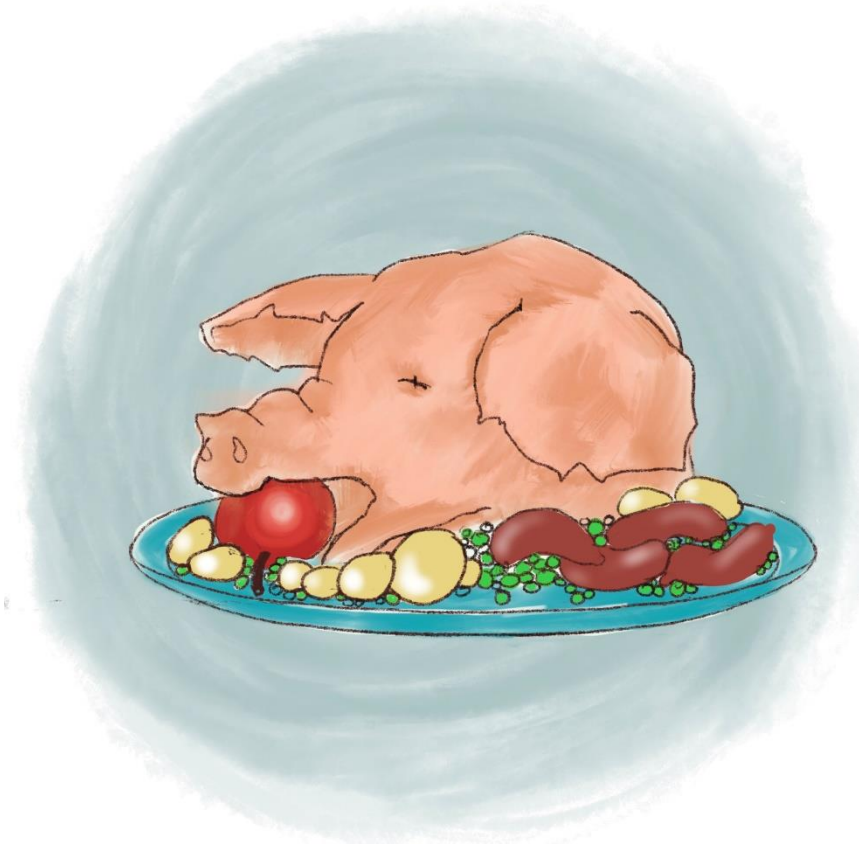
Man kan også sige "hærværk".

I krig er sabotage er en måde at vise sin modstand på og ødelægge fjendens ting.

Fra bogen: *"Måske kunne det være på sin plads med noget god gammeldags nissesabotage?"*

9. Dagens ord:

Juleskik

En skik er en måde at opføre sig på til en særlig anledning, f.eks. til jul.

Man kan også sige "tradition".

Der findes også et ord, der hedder uskik. Det betyder det modsatte, nemlig at man opfører sig upassende eller uhøfligt.

Fra bogen: "*Bogen fortæller om alle de gamle juleskikke.*"

10. Dagens ord: **Sætternisse**

En sætter er en person i gamle dage, der satte bogstaverne op, så man kunne trykke dem i en avis.

Hvis man kommer til at skrive forkert, siger man nogle gange, at sætternissen har været på spil.

Fra bogen: *"Rumlebum kender en sætternisse, der samler på gamle fotografiapparater."*

11. Dagens ord: Hjulmager

En håndværker, der fremstiller hjul til biler.

Bedstefaren i bogen kan godt lide at lege med ordene. Han siger, at han har været hos julemanden på julemagervej. Men i virkeligheden mener han hjul – ikke jul.

Fra bogen: *"Bedstefar fortæller, at han har været hos julemanden på Julmagervej og fået vinterdæk på."*

12. Dagens ord: **Tummelumsk**

Betyder at man er blevet rundtosset eller forvirret.

Man kan også sige "ør".

Det kommer af ordet tumle om, som betyder, at man vælter eller falder.

Fra bogen: *"Nisseline bliver slynget rundt i vaskemaskinen, indtil hun er helt tummelumst i hovedet."*

13. Dagens ord: **Balstyrisk**

Betyder at man bliver vild og svær at styre.

Det har altså ikke noget at gøre med et dansebal. Men bal er et gammelt tysk ord for dårlig. Så det betyder, at man er dårlig til at styre sig selv. Lige som Vaks, når han kan dufte hamsterungerne i Rumlebums nissehue.

Fra bogen: "Og kan Rumlebum måske gøre for, at hunden bliver helt balstyrisk nede for enden af trappen?"

14. Dagens ord: Fæstningsby

En fæstning er en måde at beskytte en by eller en borg på, så fjenden ikke kan komme ind. F.eks. med voldgrave eller høje mure.

I Fredericia var der mange krige i gamle dage, og derfor byggede indbyggerne volde for at beskytte sig. Det var nogle zigzag-formede bakker, som var svære for fjenden at komme over.

Fra bogen: *"I gamle dage var Fredericia en fæstningsby, og derfor byggede man volde rundt om byen."*

15. Dagens ord: **Vig**

En vig er en runding på en strand eller kyst.

Man kan også sige "krumning".

At vige er at flytte sig for at undgå noget eller for at give plads. F.eks. når biler har vigepligt og skal holde tilbage for cyklister eller gående.

Fra bogen: *"Menneskerne synes også, at solskinnet skal nydes, så de aftaler at tage ud til vigen for at blive rusket igennem af blæsevejret."*

16. Dagens ord: **Nedlukning**

Nedlukning betyder at lukke noget ned. At man stopper med noget.

Dengang bogen blev skrevet, var der en pandemi med corona-sygdom i Danmark, så skolerne lukkede ned, og børnene skulle være derhjemme, så de ikke kunne blive smittet med corona.

Fra bogen: *"Det er første dag med hjemmeskole på grund af nedlukning."*

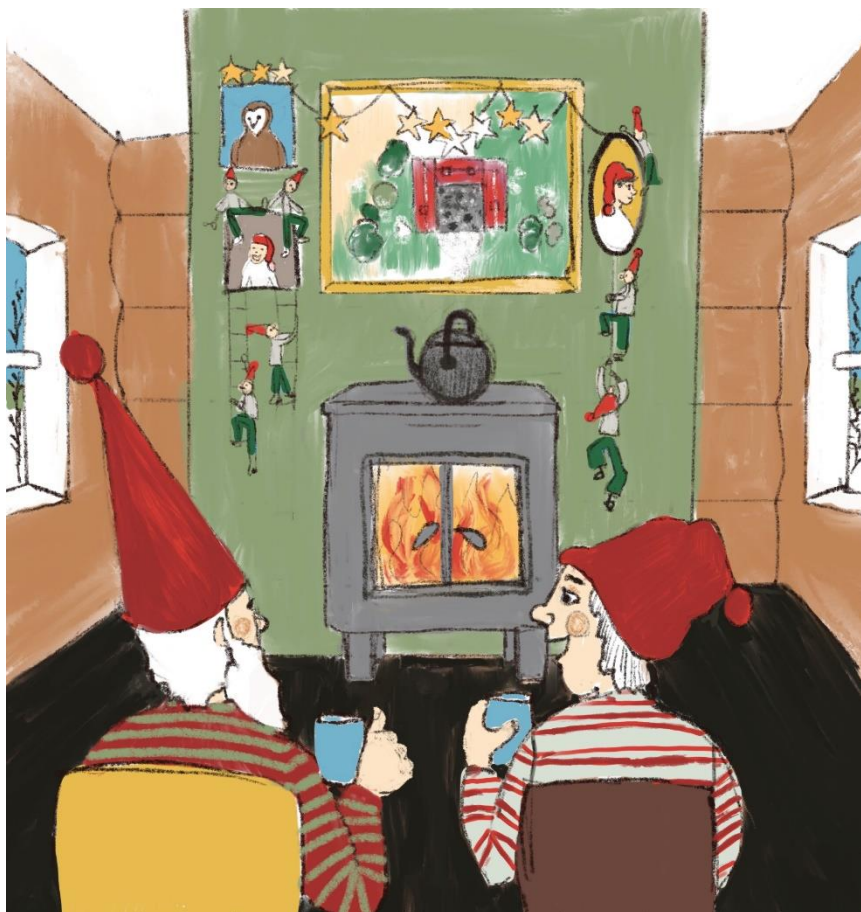

17. Dagens ord: **Lyskegle**

En lyskegle er den form, lys har når det kommer ud af f.eks. en lommelygte.

En kegleform er en rund form, der er smal i den ene ende og bred i den anden. Som en trafikkegle eller en nissehue.

Fra bogen: *"Lommelygtens lyskegle fejer hen over gulvet på Sofs værelse."*

18. Dagens ord: Fødegård

En fødegård er den gård, hvor man er født.

På landet går bondegårdene i arv fra forældre til børn. I gamle dage var det fra far til søn. Så kaldte man det for sin "fædrene gård".

Fra bogen: *"På væggen hænger et flot billede af skovnissens fødegård på Nordmors."*

19. Dagens ord: **Advent**

En periode, som strækker sig over de fire søndage før jul.

Ordet kommer af det latinske ord "adventus", som betyder ankomst. Vi tæller ned til juleaften, hvor Jesus blev født og ankom på jorden.

Fra bogen: "*Moar – det er advent i dag, og vi skal tænde adventskransen.*"

20. Dagens ord: **Rottesyge**

Rottesyge er en sygdom, som kommer fra rotter.

Hunde kan godt få sygdommen. Men heldigvis vaccinerer vi hunde mod rottesyge, så det er meget sjældent, en hund får rottesyge. Hvis den får rottesyge, kan dyrlægen helbrede hunden igen.

Fra bogen: "Hvis han er ekstra heldig, vil rotten måske bide hunden, og det kan give hunden rottesyge."

21. Dagens ord:

Isse

Issen er den øverste del af hovedet.

Hvis nogen er skaldet, så kan man tale om en skaldet isse.

Hvis nogen siger, at de er kolde fra isse til tå, så betyder det, at de fryser over hele kroppen.

Fra bogen: *"Han mærker, hvordan ørerne blive røde, og nissehuen letter en lille smule fra issen."*

22. Dagens ord:

Betuttet

At man ikke ved, hvad man skal gøre.

Samtidig er man ængstelig og lidt forvirret og usikker og føler sig måske lidt fortabt.

Fra bogen: *"Betuttet sidder han og lytter til, hvad moren og børnene snakker om."*

23. Dagens ord: **Ondulere**

At behandle nogen på en voldsom måde.

Ordet ondulere betyder faktisk at lave bølger. I gamle dage gik damerne til frisør og fik en ondulation, det vil sige at de fik krøller i håret.

Fra bogen: *"Vaks fik heldigvis ikke rottesyge, da efter han ondulerede rotten i juletræet."*

24. Dagens ord: **Forstenet**

At være stiv som en sten. Eller at blive omdannet til sten.

Måske kender du forstenede søpindsvin? Det er dyr, som er blevet til sten efter at have ligget i sand, mudder og jord i mange millioner år.

Fra bogen: *"Sif står som forstenet. For nu har hun fået sit største juleønske opfyldt: Hun har fået Rumlebum at se."*